

crkva u svijetu

godina XIX • broj 4 • split • 1984

TEOLOGIJA I ŽIVOT

Drago Šimundža

Riječ o Bogu — teo-logija — uvijek je u sebi uključivala i riječ o čovjeku. Zapravo, čovjek je i počeo govoriti o Bogu u želji da spozna i dokuči sebe i svoju sudbinu. Bog mu je bio i ideal i granica u kojoj je, refleksivno, spoznavao sebe, svoj poziv i određenje.

Kad je u pitanju kršćanska teologija, koja se začinje na biblijskim izvorima, ona je izravno upućena čovjeku. Čovjek joj je, sa svom svojom stvarnošću i sudbinom, zadatak i određenje. Ne u smislu njegova samo-antropološkog nego antropo-teološkog poziva i usmjerenja. Pod tim vidom je i teološki govor o Bogu ljudski omeđen. Za razliku od filozofije, kojoj je Bog ontički princip bića, teologija ga promatra i izriče u njegovu odnosu prema čovjeku i svijetu. Naravno, iz toga odnosa, po službi koju vrši, nužno prelazi na odnos čovjeka i svijeta prema Bogu. Na taj način, istodobno, njezin govor o Bogu postaje teološki razgovor o čovjeku. U tome je teologija, oduvijek — pa i ona pjesnička, za koju je Platon prvi upotrijebio taj termin — vidjela svoju glavnu ulogu i zadaću.

Biblija je to praktično ostvarila. Biblijska je teologija sva u »odnosu«; ona se bitno zasniva na susretu Boga i čovjeka. U konkretnosti, praksi i povijesti. Razumljivo, ona ne ispušta iz vida — dapače! — temeljne označnice Božjega bića, ono što je za misaonu refleksiju i daljnji teološki govor i razgovor neophodno i nužno, ali se u svom izlaganju i metodi neprestano »utjelovljuje« u konkretnim prilikama, u povijesti i životu, te na taj način toliko povezuje čovjeka s Bogom i Boga s čovjekom da bi joj, u širem smislu riječi, najbolje odgovarao naziv historio-antropo-teo-logija. Biblija je u biti povijesno-antropo-teološka. Na srcu joj je temeljna poruka: Božji poziv i čovjekov odaziv.

Taj biblijski duh prešao je u kršćanstvo. I kršćanska je teologija u biti povijesno-antropo-teološka. I njezin je govor o Bogu usmjeren prema čovjeku; štoviše, čovjek je sa svim svojim bićem i djelom motiv njezina zanimanja. Jer, kršćansko »sklapanje saveza«, jednako kao i ono biblijsko, ima nužno i svoju antropološku dimenziju, i to baš onu konkretnu, životnu, svagdašnju. To teologija ne smije previdjeti. Zato, dok govori o Bogu, »okreće se« prema čovjeku, dok razmišlja o čovjeku, ne gubi iz vida svoju temeljnu zadaću i ulogu: religiozno osvješćenje čovjeka i njegovo spasenje, koje počinje ovdje i sada, tako da eshatologija ulazi u našu povijest i povijesnost, a povijest i povijesnost u eshatologiju.

S tim u vezi nije teško shvatiti suvremenu obavezu teologije, da, polazeći od konkretnih prilika, iz antropološke stvarnosti, tumači Božju riječi u funkciji Kristova spasenja u konkretnoj povijesnoj situaciji. Na taj se način najizravnije susreću i međusobno prožimlju teologijski govor o Bogu i govor o čovjeku, Božja riječ i čovjekovo određenje.

Koncil je u tom smislu sa svojim »aggiornamentom« i teološkim revaloriziranjem zemaljskih vrednota izravno aktualizirao važnu teološku perspektivu: respektiranje faktora povijesnosti, odnosno antropološki udio u teologiji i teološki u antropologiji, u povijesti.

Pod tim vidom, suvremena teološka usmjerenja, počevši od teologije zemaljskih vrednota do tzv. »političke« teologije, teologije oslobođenja, teologije ljudskih prava, teologije razvoja itd., samo su svojevrstni, naglašeni oblici konstantnog teološkog poziva, da se Božja riječ »utjelovi« i funkcionalno djeluje u povijesnoj stvarnosti, kao što je biblijska poruka djelovala u povijesti Izraela.

Što to praktično znači? Danas kad su politike preuzele monopol nad svim područjima života — ima li mjesta za primijenjenu teologiju?

S teološkog gledišta, pitanje nije dobro postavljeno. Jer, teologija ne »traži« posebno mjesto; ono je nipošto ne determinira. Stoga, ne gledajući na to »mjesto«, ona izlaže »Božju riječ«, tumači je u svom vremenu i konkretnostima povijesti i života. To je njezin poziv. Uvijek u funkciji teološkog usmjerenja čovjeka i svoje neotuđive zadaće. Zato se »konkretistički« aspekti pojedinih teologija ne mogu nikada odvojiti od svog temeljnog religiozno-transcendentnog korijena, iz kojega crpe svoju teološku poruku i određenje. Drugim riječima, teologija se nužno mora spustiti u život, u nj unositi snagu i svjetlo Riječi, dapače, polazeći iz toga života, tražiti i izlagati potrebna osvjetljenja, ali nikada ne može zaboraviti da je — teo-logija, to jest dok govori o Bogu, da govori čovjeku, dok govori čovjeku, da mu govori o Bogu, u duhu biblijske historio-antropo-teo-logije — povezujući sadašnjost s eshatologijom, a eshatologiju sa sadašnjošću.

Iako se ovaj naš uvodnik vremenski podudara s objavljivanjem vatikanske Instrukcije o južno-američkoj teologiji, koju je izdala Sv. kongregacija za nauk vjere, jasno je da nije samo ona u pitanju. U pitanju su mnogo širi odnosi i problemi s kojima se susreće suvremena teologija.

Naime, mnogi — teolozi i ne-teolozi — teško čuvaju mjere i luče granice. Dok jedni, u svom konkretističkom žaru, svu teologiju ili, bolje, objavu svode u određene društveno-povijesne situacije, smatrajući da se

tako predmetno i metodski najbolje uprisutnjuju u svijetu, dotle drugi po svaku cijenu žele teologiju isključiti iz konkretnih prilika i društveno-povijesnih zbivanja. Zato, najelementarnije oblike teološke misli koji imaju svoju religiozno-etičku funkciju: u obitelji, u društvu, u odgoju, u javnim odnosima ili u široj društveno-političkoj sferi, jednom riječi, u životu, na svoj način tumače i prijevremeno društveno proskribiraju.

Nije stvar teologije da rješava različite razmirice i društvena pitanja. No njezin je imanentni imperativ da bude prisutna u životu. Zato je tu, da u svoje vrijeme i prostor unese žar teološkog svjetla, vodeći računa o svom temeljnom pozivu, tumačenju Božje objave ljudima. U svojim prilikama i u svojem vremenu! Konkretno i praktično!

VIE ET THEOLOGIE

Résumé

La parole biblique est dirigée aux hommes; c'est pourquoi, en parlant de Dieu elle parle de l'homme, en parlant de l'homme elle parle de Dieu. La théologie biblique suit la même méthode; elle explique le message à partir de la situation concrète, des circonstances historiques. La théologie contemporaine ne peut non plus laisser à côté cette voie. Elle doit parler à l'homme d'aujourd'hui à partir de ses problèmes et ses conceptions, par des signes de son temps, ses soucis et ses espoirs, par sa culture et ses valeurs actuelles.